

**ДВОЙНИХ К.Є.,
кандидат економічних
наук**

*Дипломатична
академія України
при МЗС України*

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ ДИПЛОМАТІВ

1. Сутність економізації дипломатичної діяльності

Економізація дипломатичної діяльності представляє собою процес поступової трансформації економічного світогляду офіційних представників України за кордоном. Сучасне поглиблення і прискорення процесів міжнародної економічної інтеграції та інформаційної глобалізації обумовлює актуальність цієї проблеми. Але ефективність її розв'язання багато в чому залежатиме від нестандартності застосованих засобів та відповідної методології.

Сьогодні велика кількість українських вищих навчальних закладів готує фахівців за різними економічними напрямками. Також не існує кількісного дефіциту спеціалістів у сфері зовнішньоекономічних правових відносин, міжнародного маркетингу або менеджменту зовнішньої торгівлі. Для вищої школи дипломатів це означає, що її випускникам має бути притаманна виняткова та специфічна система розуміння міжнародних економічних проблем. Така система повинна містити оригінальні

підходи до застосування методів *системного аналізу* при обробці інформації як суто економічного, так і будь-якого іншого характеру.

Така постановка питання пов'язана з умовами, в яких працюватимуть дипломати у найближчому майбутньому. На сьогоднішньому етапі світового розвитку міждержавна взаємодія може бути охарактеризована двома протидіючими процесами. З одного боку, відбувається економічна глобалізація у її різноманітних проявах. Одночасно з цим зростає кількість та енергетична напруженість етнічних конфліктів з притаманною їм агресивністю. Обидва ці процеси фактично знаходяться поза можливістю ефективного управління з боку раціональної волі людини.

Це означає, що *спробам глобальної системи господарювання позбутися всіх кордонів для розширення економічної діяльності реально протидіє етнічна картина світу*. І дедалі стає очевидним, що така протидія буде наростати адекватно розвитку інтеграційних економічних та інформаційних процесів.

Саме на зіткненні етнічного та економічного чинників, в площині конфлікту зазначених процесів має працювати сьогоднішня дипломатія. Розуміння цього глобального конфлікту непереборної сили має бути закладеним в основу стратегічних рішень і політичних висновків дипломатів.

Це дає можливість зробити висновок, що *процес економізації мислення дипломатії має відбуватися в площині міжетнічних стосунків*.

2. Філософія економічного мислення дипломатів

Дипломатична гнучкість певною мірою дозволяє коригувати деякі прорахунки у поточних соціально-економічних кроках, але помилки неприпустимі в питаннях стратегічного характеру. Одним із найважливіших таких аспектів є *динаміка етнічних стереотипів поведінки*, що визначає соціально-економічний розвиток будь-якої країни.

В роботі з етнічними особливостями принципово важливим є передбачення логічного розвитку і завершення етнічних процесів. Особливо важливо, щоб таке бачення випереджало зміни соціально-економічного характеру, які можуть бути усвідомлені на політичному рівні. Саме усвідомлення майбутніх результатів логічного завершення процесів, які не залежать від раціональної волі людей, відрізнятиме *економічно підготовлених дипломатів* від економістів спеціальності "зовнішньоекономічна діяльність".

Особливо важливим для економічної підготовки дипломатів є здатність до *модельного мислення* та освоєння навичок використовувати для аналізу економічних процесів будь-які типи моделей (природні, штучні, імітаційні, натурні, напівнатурні і т.п.). Принципове значення для економічної освіти дипломатів матиме *вміння розпізнавати та аналізувати такі моделі в усіх сферах реального життя навколо нас*. Обов'язковою представляється спроможність спеціалістів зовнішньої

політики одночасно розглядати будь-який міжнародний процес в екологічній, соціально-економічній та етнічній системах виміру.

За допомогою подібної модельної системи мислення стало б можливим реально врахувати етнічні особливості в економіці будь-якої країни, а також визначити її реальні економічні можливості і перспективи. Саме така система оцінки дипломатами економічних процесів і вміння працювати з етнічними факторами позитивно відрізняла б їх не тільки від фахівців зовнішньої торгівлі, але й також від політологів. В цьому має полягати *інваріантність економічної освіти дипломатів*, що позначатиметься і на подальшій дипломатичній діяльності випускників Дипломатичної академії України.

Окремо слід зазначити, що системний погляд на міжнародні економічні відносини – це вміння побачити зв'язки між явищами і процесами, які на перший погляд можуть бути взагалі не пов'язаними між собою. Однак, саме це дозволить дипломатам поступово *вступати в конкуренцію із своїми колегами з інших країн з точки зору ефективного захисту економічних інтересів своєї держави*.

Бачення загальної картини світу через призму економіки і рушійних етнічних факторів, що обумовлюють унікальність кожної економічної системи, має бути необхідною умовою для підготовки тих працівників дипломатичної служби, які прийматимуть стратегічні рішення.

3. Проблема гуманітарного інвестування

Розуміння етнічної суті економізації дипломатії дозволить працівникам дипломатичної служби чітко усвідомити для чого саме і які конкретно їм потрібні знання щодо історії і культурної спадщини різних країн. В рамках зазначеного економічного світогляду такі знання набуватимуть конкретного економічного змісту. Адже володіння системним аналізом, модельне мислення і розуміння взаємозв'язків економіки з етнічними процесами дозволитимуть дипломатам *вирішувати економічні питання у формально позаекономічній площині міжнародних стосунків*.

Особливо слід наголосити, що для вирішення цього питання актуальним виглядає *диверсифікація діяльності інституту радників з питань культури при посольствах*. Розуміння, що культура та етнічні питання не стільки "народна творчість", скільки суттєвий фактор міжнародної економічної взаємодії, надасть можливість набагато ефективніше використовувати потенціал представництв за кордоном. Спеціалізована підготовка таких фахівців також виглядає важливою складовою у процесі економізації дипломатичної діяльності.

Одним із важливих наслідків зіткнення дипломатії з економікою, знання і розуміння суті якого конче необхідно дипломатам, є феномен гуманітарного інвестування. *Гуманітарні інвестиції є проявом взаємодії етнічних колективів та результатом міждержавної економічної взаємодії*.

Гуманітарне інвестування означає фінансування окремих галузей соціальної сфери з метою отримання певного соціального ефекту. Гуманітарні інвестиції відрізняються від гуманітарної допомоги, але й не є інвестиціями в суто економічному розумінні. Метою гуманітарного інвестування є підготовка соціального середовища для успішного проведення економічних перетворень. Практичний досвід засвідчує, що це явище існує не тільки у сфері міждержавної політичної взаємодії, але й також в переважному ступені у площині взаємодії між етнічними колективами.

В Україні це була підтримка різноманітних неприбуткових проєктів, спрямованих на підтримку освіти, розвиток засобів масової інформації, видавничої діяльності, культури, охорони здоров'я та екології, просвітницької та дослідницької діяльності, а також сприяння процесам побудови громадянського суспільства. Таку підтримку в Україні надавали Агенція міжнародного розвитку США (USAID), Програми Європейської комісії TACIS, мережа фондів Джорджа Сороса та багато інших міжнародних організацій.

Ці організації та програми так чи інакше увійшли і зіграли свою роль в новітньому житті суспільства. Їх фінансовий і морально-політичний вплив неможливо ігнорувати. Хоча наслідки цього впливу викликають гострі дискусії, але сам їх феномен вартий глибокого осмислення для формування економічного світогляду дипломатів. Внаслідок нерівномірності економічного розвитку на рівні міждержавних стосунків подібні процеси матимуть місце і надалі. Отже, вони будуть важливим чинником у сфері дипломатичної діяльності.

Виходячи із викладеного, стає можливим визначити вимоги до навчальної програми економічної підготовки дипломатів.

Метою такої програми має бути визначення економічної філософії дипломата як концепції етнічних основ міжнародної економічної діяльності.

В основу цієї концепції має бути закладене розуміння, що без домінуючого врахування фактору етнічної психології існуючі закони економіки не можуть адекватно відображати розвиток системи господарювання як в окремій країні, так і у світі в цілому.

Етнічний феномен проявляється у здатності людини вживати природну енергію та трансформувати її у вигляді роботи. Такою роботою для етнічних колективів є створювана ними соціально-економічна система. Кожний етнічний колектив утворюється в своїй екологічній ніші, яка однозначно визначає його оригінальний стереотип поведінки. Саме тому кожна економічна система є унікальною.

Завдання програми:

1. Усвідомити економічну систему як похідну від конкретної екологічної ніші.

2. Розглянути економічні системи в контексті взаємодії різних етнічних доміант.
3. Оцінити припустимі можливості і перспективи розвитку економічних систем, враховуючи інтеграцію економічних систем з різними рівнями розвитку.
4. Опанувати систему етно-культурних та соціальних індикаторів для оцінки економічних перспектив держави.
5. Усвідомити сутність феномену гуманітарного інвестування.

Змістовна структура програми:

1. Розгляд властивих особливостей етнічного середовища, в якому здійснюються економічні перетворення або має місце гуманітарне інвестування.
2. Системний аналіз впливу етнічних стереотипів поведінки на економічний та соціальний розвиток.
3. Дослідження закономірностей фінансової взаємодії етнічних колективів та аналіз її можливих наслідків.
4. Вивчення існуючих типів соціально-економічних систем з точки зору їх спроможності задовольнити потреби етнічних колективів у соціальному розвитку.
5. Розгляд особливостей економічної інтеграції країн з різними рівнями розвитку.
6. Дослідження фактору рефлексивності в соціально-економічних процесах.
7. Розгляд теорії проникаючої дії ринкових цінностей в галузях соціальної сфери.
8. Соціокультурна динаміка: дослідження співвідношень між поставленими цілями соціально-економічних перетворень з дійсними потребами розвитку етнічних колективів.
9. Гуманітарні інвестиції: розгляд найновітнішого досвіду взаємодії України з міжнародними фінансовими інституціями.

* * *

Взаємодія економіки з етнічними процесами, а також відповідні наслідки і тенденції мають складати перспективну основу економічного знання для дипломатів. Системний погляд на міжнародні процеси і формування модельного мислення визначатиме особливість економічної підготовки і знань фахівців зовнішньої політики. Нова економічна філософія дипломатів має стати основою у прийнятті ними стратегічних рішень.